

Med løsdrift som møllestein om halsen

2023-05-12

Optional[© Nationen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

NATIONEN

Fredag 12. mai 2023

MOTKULTUR 3

MOTKULTUR KOMMENTAR

Med løsdrift som møllestein om halsen

Jordbruket sentraliseres uhemmet på grunn av det blinde løsdriftkravet. Melkebønder i distriktene piskes ut av næringsa. Store melkeprodusenter risikerer konkurs. Vil Ap/Sp-regjeringa ha det slik?

Eva Nordlund
eva.nordlund@nationen.no

Nær halvparten av melkebruka i Norge (48 prosent) har fortsatt båsføs. «Utviklingstakten er for lav til å få alle med over innen fristen i 2034, og gjensvarende bruk ser ut til å ha utfordringer med å finne lønnsomhet i den pålagte omlegginga», skriver Bondelaget i sitt krav.

DET ER påfallende mildt sagt at 48 prosent av melkebrukene «ser ut til å ha utfordringer med å finne lønnsomhet». Realiteten er at det håpløse løsdriftkravet tar knekken på mindre melkeprodusenter i distriktene, og får strukturaliseringa i norsk jordbruk til å akselerere uhemmet.

I 2034 skal som kjent alle store i Norge være i løsdrift, for å styrke dyrevelferden. God dyrevelferd og god dyrehelse er norsk jordbruks adelsmerke. Ingen i næringsa er uenige i at dyrevelferden til enhver tid skal være så god som overhode mulig, naturlig nok.

LØSDRIFT INNEBÆRER et bedre utgangspunkt for styrket dyrevelferd fordi dyra beveger seg friere. Men løsdrift i seg selv er ingen garanti for at dyra får det bedre, slik enkelte dyrevernerere ser ut til å tro. Det er uansett melkebøndene som sørger for god dyrevelferd og god dyrehelse, gjennom sin kompetanse og profesjonelle drift - som blant annet innebærer omsorg for hvert enkelt dyr.

DET ER så å si umulig å få lån til mindre fjøs som er dimensjonert etter beitegrunnlaget på gården. De melkebøndene som tør å investere, må bygge større og i tillegg leie beite til dyra.

Leder i Arbeiderpartiet Jonas Gahr Støre hilser på kuer på Støre Gård under Arbeiderpartiet sin valgkampturné i Trøndelag.

FOTO: BEATE OMA DAHLE / NTB

Hver melkebonde trenger altså mer jord, det blir mer dekk og diesel og færre bønder, slik skytstrukturrasjonaliseringa fart. Distriktsjordbruket - og dermed distriktene - svekkes. Samtidig som mange som har investert i løsdrift, sliter med regningene og frykter konkurs.

FORGJELDINGA ØKER altså kraftig. Derfor blir det enda mer bruk av før på andres ressurser: Avdråten må økes for å øke inntjeninga. Ei ku i løsdrift yter 900 liter mer per år enn ei ku i båsføs. Hovedårsaken er sterkere føring. Samtidig som dyrevelferdshensyn ofte taler i retning av at ytelsen ikke bør presses for langt (NIBIO-rapport nr. 46, 2021).

MYNDIGHETENE BURDE ha innført løsdrift på langt bedre vis, gjennom «naturlig avgang», så å si: Innført løsdrift gjennom krav til nybygg, og krav om omlegging til løsdrift ved eventuell utvidelse av fjøs, kombinert med kravene til bevegelse for dyra (lufting/beiting), og statlige tilskudd til investeringer i henhold til nye krav. Det burde vært brukt gulrot framfor pisk. Den gang ei.

PISKEN BLE altså valgt, og melkebruk med ressurtilpassede besetninger piskes ut av næringsa.

Bruk som ellers holdes fram som eksempler på det mest naturlige og bærekraftige jordbruket og som de beste eksemplene på produksjon på egne ressurser. Noen av melkebøndene i disse fylkene sender endog kuene sine til seters. Da snakker vi virkelig om løsdrift og bærekraftig utnyttelse av egne ressurser. Det går med betydelig mer energi (60 prosent) til å produsere en liter melk fra store fjøs, enn i en liter melk fra mindre fjøs.

» Realiteten er at det håpløse løsdriftkravet tar knekken på mindre melkeprodusenter i distriktene, og får strukturaliseringa i norsk jordbruk til å akselerere uhemmet.

ENERGIBRUKEN I jordbruket øker, jordbruket blir mindre bærekraftig, det blir færre bønder og distriktsjordbruket rakner. Er det slik Ap/Sp-regjeringa vil ha det?

VESTLAND HAR 61 prosent bås-

fjøs, Agder 58 prosent, Innlandet og Møre og Romsdal 51 prosent, for eksempel. I store deler av disse fylkene ligger det ikke akkurat an til god arrondering for større bruk, tunge landbruksmaskiner og dekk og diesel-drift. Hva med disse melkebrukene?

DET ENESTE som kan stagge sentraliseringa, sikre «piskede melkebønder», distriktsjordbruk og bærekraft, er troverdige økonomiske garantier fra regjeringa. Først og fremst til melkebruk med under 30 kyr, men også til gjeldstyngede og konkurstruede bønder som har investert i tråd med statens løsdriftkrav. Økonomien i jordbruket er ikke sterk nok til at disse bøndene kan bære investeringskostnadene på egne skuldre. Inntektene i jordbruket er lave, investeringene høye - og i tillegg kommer betydelig økte kostnader, som oppgjøret på 10,9 milliarder kroner i fjor var et eklatant eksempel på.

BONDELAGET UNDERSTREKER også at det er «særlig viktig å prioritere omlegging av de fjøsa som har opptil 30 kyr, slik at de kan fortsette med produksjon tilpassa brukets ressursgrunnlag». Bondelaget krever at taket for tilskudd økes til 60 prosent og 6 millioner kroner kroner. I følge AgriAnalyse krever løsdriftomlegginga rundt regnet en milliard kroner i statlige tilskudd i året, fram til 2034.

DET ER også det minste AP/Sp-regjeringa, med sine vakre Hurdalsformuleringer om jordbruk, kan bidra med. Like viktig som tilskudd til omlegging til løsdrift og et anstendig jordbruksoppjør, blir det å gjenreise bøndenes tapte tillit til regjeringa - gjennom en tidfestet plan for realisering av inntektsmålet. Slik Ap og Sp selv lovet i regjeringserklæringa.

Eva Nordlund
Kommentator i Nationen

Eva leser denne kommentaren i «Nationen på Øret». Finn den der du hører podkast, eller på nationen.no

